

Een papieren monument voor een gezin

door Jan Stoel

“Al meer dan vijftien jaar heb ik het podium zo goed als achter me gelaten om als alchemist van dode materialen levende beelden te vormen,” schrijft actrice en beeldend kunstenaar Maroesja Lacunes (1945) in de proloog van haar indrukwekkende, onthullende autobiografie *De Tovenaarsdochter*.

“In ons gezin werd alles vergiftigd” staat te lezen op de cover waar Maroesja als 26-jarige staat afgebeeld als Tika, de tovenaarsdochter uit die iconische televisie-jeugdserie *Tita Tovaenaar* (uitgezonden van 1972 tot 1974). Toen loste ze problemen op door de tijd stil te zetten. “Mijn gedachten blijven afdwalen naar het verleden. Het wordt tijd die te volgen en ik klap in mijn handen,” schrijft Maroesja. Zoals bij een toneelstuk gaat het doek open. Het gordijn dat het verleden afdekt wordt weggetrokken en de auteur blikt terug op haar verleden, duidt, spiegelt, interpreteert en laat zien wat er achter de spotlights die op succes gericht zijn schuilgaat.

Maroesja maakte deel uit van een kunstenaarsgezin. Haar vader, variétéartiest Toby Lacunes, werd beroemd als Toby Rix (1920-2017) en trad overal op met zijn ‘toeterix’, een eigen gemaakt instrument bestaande uit onder meer toeters en bellen. Haar broer Geertjan (1947-2016), zanger/muzikant aan wie het boek is opgedragen, brengt op vijftienjarige leeftijd onder de naam Jerry Rix de single *Ebb Tide* uit, een doorslaand succes. Hij scoort in de zeventiger jaren gouden platen in Duitsland en was coauteur van nummers die hij schreef voor Engelbert Humperdinck, Donna Summer en Elton John. Zusje Inez sterft drie weken na haar broer op vijftigjarige leeftijd.

De auteur vertelt het verhaal vanuit de ik-vorm in de tegenwoordige tijd. Dat maakt het verhaal directer, persoonlijker en zorgt ervoor dat je het gevoel hebt alles op de voet te volgen. De autobiografie bestaat uit vijf delen, die verdeeld zijn in korte, krachtige hoofdstukken. Lacunes beschrijft chronologisch haar familiegeschiedenis. De vorm waarin ze dat doet is bijzonder en sluit aan waarbij vroeger haar passie lag: theater. Veel van de hoofdstukken laat ze beginnen in de actualiteit. Zo krijgt ze bijvoorbeeld van haar ex-man een foto, gemaakt tijdens het diner op hun trouwdag, vijftig jaar geleden. “De foto is gekreukt” en achter zo’n klein, terloops geschreven zinnetje zit een hele wereld. Het vormt als het ware een bruggetje voor een terugblik naar een nieuwe scene in het verhaal. Door met deze vorm te spelen houdt het verhaal spanning, maar geeft Lacunes tevens inzicht in hoe ze reflecteert op het verleden. Het verhaal laat zich lezen als een toneelstuk met vijf bedrijven. In het eerste deel komen ‘de spelers’ voorbij, dan komt het verhaal tot ontplooiing, vervolgens komt de verdere ontwikkeling aan de orde, om met een reflectief slot te eindigen. In het boek speelt het ‘het geheim’ dat bestaat tussen vader en moeder aan toegevoegd een belangrijke rol.

Het centrale thema in het verhaal is ‘gezien willen worden’. In het gezin Lacunes draait alles om de vader. In de hongerwinter wordt moeder, Sid genaamd in de autobiografie, haar echte naam was Seijerdina Groenhuizen, als twintigjarige zwanger van Maroesja. Moeder heeft thuis geen liefde gekend. Ook zij heeft een artistieke kant, stimuleert haar kinderen, maar als Toby succes krijgt dient de spotlight op hem gericht te zijn. Dat leidt tot conflicten, verwijdering. Ook Sid wil gezien worden. Toch blijven zij bij elkaar, al verhuizen zij plotseling van Amsterdam naar Loosdrecht. Moeder maakt van “het rijtjeshuis een intieme

ondoordringbare burcht, het kasteel van de slapende Doornroosje.” Ook de kinderen hebben last van ‘het kind’ dat Toby eigenlijk nog is. “Ik wil zelf die aandacht van hem, niet als publiek maar als zijn eigen en speciale kind,” schrijft Maroesja. Ze krijgt de ene na de andere teleurstelling te verwerken, ontbeert de steun van haar vader omdat hij vindt dat ze alles op eigen kracht moet doen. Dat geldt ook voor haar broer Geertjan. Zijn artiestennaam is niet voor niets Jerry Rix (het succes moet afstralen op zijn vader) . Zo gaat een deal met Brian Epstein (die van The Beatles) niet door, omdat Epstein twee weken na het gesprek met Jerry overlijdt. Maroesja krijgt uiteindelijk de rol van Tika in Tita Toveraar, en speelt de dochter van de tovenaar (Ton Lensink). In feite de hoofdrol van de serie. Het lijkt zo mooi, maar ze heeft opnieuw te kampen met tegenslag. “Wat willen sommige mannen toch? Mij klein houden, mij van mijn identiteit beroven?”

Doorzettingsvermogen

De verwijdering tussen de gezinsleden is een rode draad in het verhaal. “De strijdbijl van mijn ouders hakte ons gezin in twee kampen.” Bewonderenswaardig is het doorzettingsvermogen van Maroesja.